

**ЦЕНТР НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ
«ВЕЛЕС»**

**V МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЛІТНІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ»**

(м. Київ | 31 червня 2017 р.)

3 частина

м. Київ – 2017

© Центр наукових публікацій

УДК 082
ББК 94.3
ISSN: 5836 - 4978

Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами V міжнародної науково-практичної конференції 3 частина: «Літні наукові читання», м. Київ: збірник статей (рівень стандарту, академічний рівень). – К.: Центр наукових публікацій, 2017. – 112с.
ISSN: 5836 - 4978

Тираж – 300 экз.

УДК 082
ББК 94.3
ISSN: 5836 - 4978

Видавництво не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. Всі матеріали надані авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції.

Контактна інформація організаційного комітету конференції:

Центр наукових публікацій:

Електронна пошта: s-p@cnp.org.ua

Офіційний сайт: www.cnp.org.ua

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Кравчук М.М. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ	5
Ільїна А.О. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ ЗА ОСНОВНОЮ ЗАКОНОДАВЧОЮ БАЗОЮ	11
Мальцева І.С. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ СЕВЕРНОГО РЕГИОНА.....	21
Сеченова М.В. МОДИФИЦИРОВАННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ АННУИТЕТНОГО ТИПА	32
Тимкаева С.Р., Касьянова Т.О. К ВОПРОСУ О ФАКТОРАХ, ВЛИЯЮЩИХ НА ОРГАНИЗАЦИЮ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМИ АКТИВАМИ В РАЗВИТИИ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	42

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Тошбаева Ш., Умирова Н., Тожикулов А., Аскарова М.Р. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ ПРИ ПРЕПОДАВАНИЕ ХИМИИ.....	46
Гамидов Л.Ш ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ УМЕНИЯ У БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ.....	49
Гамидов Л.Ш. СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ИНФОРМАТИКИ	55
Мячина В.В. НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АССОЦИАТИВНО- СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ <i>ТУРИЗМ</i> В СОДЕРЖАНИИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	64
Таможська І.В. ЗНАЧЕННЯ ЗАКОРДОННИХ ВІДРЯДЖЕНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДОРЕВОЛЮЦІЙНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ	69

Тимофеев А.А., Арутюнян Э.П. ОБУЧЕНИЕ НАРОДНО-СЦЕНИЧЕСКОМУ ТАНЦУ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ТОЛЕРАНТНОЙ ЛИЧНОСТИ.....	74
---	----

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Нурымбетова Э.Ж. ОСОБЕННОСТИ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ СОТРУДНИКОВ ОВД С РАЗЛИЧНЫМ СТАЖЕМ РАБОТЫ.....	79
--	----

Оверчук В.А. КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОДОЛАННІ КРИЗОВИХ СТАНІВ	85
---	----

Шопіна М.О. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	89
---	----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Гаджиева Х.Д., Рзаева Н.А. РОДНОЙ ЯЗЫК.....	100
--	-----

Москалева Я.В. РЕЧЕВОЗДЕЙСТВУЮЩИЙ ПОТЕНЦИАЛ ЖАРГОНИЗМОВ В РАЗЛИЧНЫХ СФЕРАХ БЫТОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА	109
--	-----

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОДОЛАННІ КРИЗОВИХ СТАНІВ

Оверчук В.А.

*к.психол.н., доцент,
доцент кафедри «Психологія»,
Донецький національний університет імені В.Стуса*

THE COPING STRATEGY OF A PERSONALITY IN CRISIS CONDITIONS

Overchuk V.

*Candidate of Psychological Sciences., docent,
Associate Professor at the Department of Psychology
Vasyl` Stus Donetsk National University*

Аннотация

Данная статья посвящена изучению психологической адаптации человека в кризисных ситуациях с помощью копинг-стратегий и механизмов психологической защиты.

Abstract

This article focuses on the psychological researching of human adaptation in crisis situations by using coping strategies and psychological defense mechanisms.

Ключевые слова: кризисные ситуации, травматический опыт, преодоление кризисных ситуаций, психологическая адаптация, копинг-стратегия, копинг-реакция.

Keywords: crisis situations, injury experience, overcoming of crisis situations, psychological adaptation, coping strategy, coping reaction.

На сучасному етапі розвитку Україна й все суспільство переважає складний кризовий період, який пов'язаний з дією багатьох чинників. З одного боку це пов'язано з найбільш руйнуючою обставиною сьогодення – збройним конфліктом на сході країни, конфлікт який розділив навпіл громадське суспільство, родини, особистості; який призвів до значних психо-соціальних навантажень на всіх учасників цих подій. З іншого боку це пов'язано зі збільшенням кількості складних життєвих ситуацій, спровокованих соціальними й економічними аспектами життя, зі збільшенням кількості стихійних лих, катастроф, терористичних актів, випадків фізичного, морального й сексуального насильства в повсякденному житті. Всі ці чинники призводять до розвитку кризових переживань особистості. Наслідком цього є збільшення попиту на психологічну допомогу в кризових та надзвичайних ситуаціях.

Однак слід зазначити, що кризові переживання можуть виникати не тільки в надзвичайних, екстремальних обставинах. Будь-яка значна зміна життєвої ситуації чи внутрішньої позиції може викликати у людини переживання кризи. В таких випадках ми говоримо про вікові кризи, кризи в міжособистісних стосунках тощо. З цієї точки зору криза розглядається як здоровий стан людини що розвивається, але, ні в якому разі, не зменшуються важкість переживання й страждання від нього [4:с.4]. Це свідчить про те що, будь яке кризове переживання є досить складним й має багату феноменологічну структуру. По-різному розглядаються й самі поняття «екстремальна ситуація», «життєві критичні ситуації», «травмуючі ситуація». Вся складність, багатогранність роботи з кризовими життєвими станами, переживаннями, як і великий попит на психологічну допомогу в кризових ситуаціях, робить розгляд цього питання актуальним і до кінця не вивченим.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій свідчить, що не існує єдиної, методологічно збалансованої з чіткими межами психологічної галузі, яка б розглядала, вивчала, розробляла проблеми стану людини, яка знаходиться в екстремальних, травматичних умовах. Ці питання розглядаються в межах «Психології катастроф», «Психології кризових станів», «Психології екстремальних станів», «Психології травмуючих ситуацій» тощо. Значний вклад у вивчення цього питання внесли такі вітчизняні й закордонні вчені як: Лебедев В.І., Малкіна-Пих І.Г., Решетніков М.М., Човдирова Г.С., Александровский Ю.А., Рубцов В.В., Малих С.Б., Смірнов Б.А., Соловьева С.Л. та інші. Однак, питання соціально-психологічної адаптації до кризових ситуацій потребують додаткового вивчення з урахуванням особливостей сьогодення.

Поняття криза походить від грецького слова «kreses» - рішення, зворотній пункт, результат. С.І. Ожегов визначає «кризу», як: крутий перелом у будь-чому; ускладнене, тяжке положення [3:с.306]. Інше розуміння кризи походить з психології кризових станів і характеризується як стан екстремальної напруги сил для подолання принципово нових перешкод, які є небезпечними для фізичного або психічного здоров'я людини внаслідок травму чого досвіду.

Внаслідок травматичного досвіду людина переживає стани, які спричиняють нестабільність і втрату контролю над ситуацією, власним життям [5].:

- Втрата автономності («Я не керую процесом. Мене кудись несе»).
- Втрата суб'єктивності («Це не я приймаю рішення у своєму житті. Хтось зверху вирішує»).
- Порушення ідентичності.
- Розгубленість (на рівні думок не можуть зосередитися і виконувати розумові завдання, до яких звикли). Регрес.
- Побоювання відторгнення (що їх будуть ідентифікувати з ворогами).

- Відчуття незахищеності.
- Стан жертви.
- Злість та пошук «зовнішнього ворога» (хтось має за це заплатити).
- Відсутність можливостей прогнозувати майбутнє.
- Сором, низька самооцінка, почуття провини.
- Функціональні симптоми, психосоматичні розлади, зловживання психоактивними речовинами (ПАВ).

Найбільш гостро відчуються переживання неможливості: неможливість існувати звичним, відомим чином; неможливість реалізувати свої прагнення, цінності, мотиви; неможливість подолання кризи звичними відомими раніше засобом. Криза торкається всього життя людини, змушуючи людину шукати нові форми шляхи бачення світу й міжособистісних відносин. Подолання кризи призводить до переміни рівня психологічного функціонування.

Разом з поняттям криза часто використовують поняття стрес, фрустрація, конфлікт, однак їх значення не рівнозначні поняттю криза. На думку Ф. Василюка [1], кожному з цих понять належить особлива категоріальна площина.

Однак, стресовий стан може стати кризовим через повторне безрезультатне намагання звільнитися від нього [2]. Цей стан важко подолати, особливо коли власних сил і ресурсів недостатньо, коли людина повторно і безуспішно користується одними і тими ж стратегіями, щоб вийти з тяжкого становища.

Інакше кажучи, людина застрягає на одній реакції, на одному методі подолання, але без результатів. Криза в цьому випадку розвивається на «зацикленості» та ригідності. Переживання, які поглинають людину, настільки важкі, що часто вона не може впоратися з ними самотужки. Життєві цілі зникають, людина не в змозі бачити майбутнє або поставити перед собою інші цілі, дати своєму життю нового значення. І як результат, адаптація до нової реальності ускладнюється.

Подолання – це спроба перебороти труднощі життя шляхом відновлення над ними влади і контролю. Це зусилля, за допомогою якого особистість мобілізує всередині і зовні самої себе ресурси і сили, які дадуть їй відчуття, що її проблеми їй під силу.

В умовах стресу психологічна адаптація людини відбувається, головним чином, за допомогою копінг-стратегій і механізмів психологічного захисту [5]. Одні й ті ж події життя можуть мати різне стресове навантаження залежно від їх суб'єктивної оцінки або від того, які норми реагування дорослі транслують дітям. Копінг-реакція спрацьовує тоді, коли людина визначає ситуацію як таку, що перевищує повсякденні енергетичні затрати і вимагає додаткових зусиль. А от коли вимоги ситуації оцінюються людиною як непосильні, тоді подолання може відбуватися у формі психологічного захисту. У процесі психологічної адаптації копінг-стратегії відіграють

компенсаторну функцію, а психологічні захисні механізми – декомпенсації, проте вони дають час психіці на вироблення більш ефективних методів справляння.

Копінг (англ. «cope» – впоратися, витримати, справитися) – це стабілізуючий фактор, що допомагає особистості підтримувати психосоціальну адаптацію в період впливу стресу. Копінг-стратегії – це адаптивна форма поведінки, яка підтримує психологічну рівновагу в проблемній ситуації; це способи психологічної діяльності та поведінки, що виробляються свідомо і спрямовані на подолання стресової ситуації.

У кожної людини є стресовому стані є своя власна унікальна комбінація ресурсів адаптації. Ця комбінація складає ядро індивідуального стилю боротьби особистості в стресовому стані. Саме вивченню цих питань будуть присвячені наші подальші дослідження, адже завданням психолога є допомогти людині адаптуватися до нових вимог життя і повернутися максимально швидко до звичних умов життя. Саме порушення безперервного перебігу звичних форм діяльності (робота, спілкування, домашні справи, сімейні правила) призводить до поглиблення кризи і вимагає більших затрат на подолання стресу. Тобто, коли відбувається розділення на життя до і після травми, то важливо знайти і якомога раніше відновити зв'язки між минулим та теперішнім, відновити ту картину світу, яка була до травми, опираючись на професійну приналежність, на рольову приналежність, на відновлення тієї поведінки, яку можна відновити в теперішніх умовах життя.

Література

1. Василюк Ф.Е. Психология переживания: Анализ преодоления критических ситуаций. – М.: Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
2. Лафи С. Г. Психология стресса: учеб. пособие/С. Г. Лафи; Минобрнауки России, ОмГТУ. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2014. – 144 с.
3. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. – М.: Азбуковник, 1999. – 944 с.
4. Осипова А.А. Введение в практическую психокоррекцию: групповые методы работы. – М.: Изд-во НПО «МОДЭК», 2000. – 240 с. 55
5. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України: посіб. для практиків соціальної сфери/Мельник Л.А. та ін.; за ред. Волинець Л.С. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. – 72 с.